

## نکات و سؤالات مهم درس ۱۰

تهیه و تدوین: حسن نظری

سلسله غزنویان چگونه تأسیس شد؟

در جریان لشکرکشی مسلمانان به ماوراءالنهر، شماری از ترکان به دین اسلام گرویدند. به خاطر روحیه جنگاوری و مهارت نظامی، این ترکان به مقامات بالای لشکری رسیدند و به خدمت سلسله های مسلمان درآمدند. یکی از این افراد، محمود غزنوی بود که توانست در شهر غزنه (افغانستان امروزی) حکومت تشکیل داده و اعلام استقلال کند. وی توانست شهرهای مختلف خراسان را به تصرف خود درآورد و حکومت غزنویان را تأسیس نماید.

رابطه محمود غزنوی با خلیفه عباسی چگونه بود؟

محمود غزنوی از ابتدای حکومت خود در پی کسب حمایت خلیفه عباسی برآمد. او بسیاری از اقدامات سیاسی-مذهبی خود را به بهانه مبارزه با مخالفان خلافت عباسی انجام می داد. به همین خاطر به ری که تحت حاکمیت آل بویه شیعه مذهب بود حمله کرد و بسیاری را کشت.

انگیزه محمود غزنوی از حمله به هند چه بود؟ چه نتایجی داشت؟

وی به بهانه جهاد در راه خدا بارها به هند لشکرکشی کرد. در حالی که انگیزه اصلی او، دستیابی به ثروت فراوان هند و غارت معابد آن سرزمین بود. در نتیجه این حملات، دین اسلام و زبان فارسی به شبه قاره هند راه یافت و گسترش پیدا کرد.

نبرد دندانقان بین کدام سلسله ها در گرفت؟ نتیجه جنگ چه بود؟

الف) غزنویان و سلجوقیان - پیروزی غزنویان      ب) سلجوقیان و آل بویه - شکست سلجوقیان

ج) آل بویه و غزنویان - شکست آل بویه      د) غزنویان و سلجوقیان - پیروزی سلجوقیان \*

## سلجوقیان چگونه به قدرت رسیدند؟

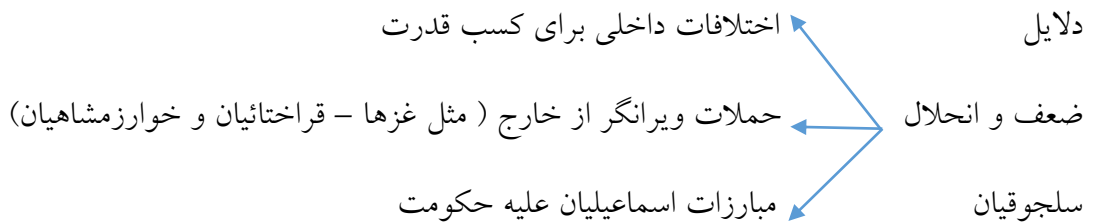
سلجوقیان نیز مانند غزنویان از نژاد ترک بودند و پس از اسلام آوردن، در مرزهای شرقی ایران مستقر شدند. در پی اختلافات داخلی در عهد غزنویان، سلسله سلجوقیان موفق شدند آنها را شکست داده و بر خراسان و دیگر مناطق ایران حکمرانی کنند. طغرل سلجوقی، مؤسس این سلسله، توانست بغداد را تصرف کند و خلیفه عباسی را از تسلط آل بویه شیعه مذهب درآورد.

آلب ارسلان سلجوقی موفق شد در نبرد ..... امپراتور روم شرقی را شکست داده و اسیر کند. (ملازگرد)

صحیح یا غلط بودن عبارت زیر را مشخص نمایید:

« وسیع ترین قلمرو حکومت در ایران دوره اسلامی متعلق به سلسله سلجوقیان است » (ص)

دلایل ضعف و انحلال حکومت سلجوقیان را بیان کنید.



حوادث مهم دوران خوارزمشاهیان را فهرست وار نام ببرید.

-اعلام استقلال از سلجوقیان در زمان اتسز

-شکست طغرل سوم سلجوقی در زمان تکش و تسلط بر بخش وسیعی از ایران

-گسترش قلمرو حکومت در زمان سلطان محمد خوارزمشاه

-لشکرکشی به بغداد برای خلع خلیفه عباسی و روی کار آوردن یکی از سادات به عنوان خلیفه ( در گردنه

اسدآباد گرفتار برف و سرما شد و این طرح شکست خورد)

-هجوم مغولان به ایران

نظام اداری عصر غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان را با یکدیگر مقایسه کنید.

در زمان غزنویان تشکیلات دیوان سالاری ایرانیان مورد توجه قرار گرفت و بسیاری از دیوان سالاران سلسله آل بویه به خدمت غزنویان درآمدند. در دوره سلجوقیان، نظام اداری ایرانی کامل تر شد. با وجود وزیران کاردان و قدرتمندی مثل کندری و نظام الملک، دیوان سالاری ایرانی به اوج خود رسید. در زمان خوارزمشاهیان، اختیارات دیوان ها نسبت به قبل کمتر شد و به دنبال آن از قدرت وزیران نیز کاسته شد.

منظور از اهل قلم و اهل شمشیر در تاریخ ایران چیست؟

در زمان سلجوقیان، تقابل بین فرماندهان نظامی و دیوان سالاران باعث به وجود آمدن دو گروه شده بود. اهل شمشیر ( نظامیان) و اهل قلم ( دیوان سالاران)

اوضاع اجتماعی و اعتقادی در دوره غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان چگونه بود؟

در این دوران بخش عمده مردم ایران در روستاها زندگی می کردند. در زمان سلجوقیان به دلیل گسترش تجارت، شهرنشینی رونق فراوانی پیدا کرد. در این زمان بود که بازرگانان به یکی از مهمترین گروه های اجتماعی تبدیل شدند.

بافت مذهبی اکثر شهرها عمدتاً اهل سنت بود. اما در برخی شهرها سادات و شیعیان نیز زندگی می کردند. حتی گزارش هایی از وجود ادیانی مثل یهودیت و مسیحیت و زرتشتی نیز وجود دارد.

در عصر غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان چه تحولاتی در عرصه کشاورزی پدید آمد؟

یکی از تحولات چشمگیر این دوران، زوال موقعیت اقتصادی و اجتماعی دهقانان بود. در دوره سلجوقیان شکلی از زمین داری به نام اقطاع گسترش یافت. در این نوع از زمین داری، یک منطقه را به فرمانده نظامی یا دیوان سالار در قبال دستمزدشان می دادند. شخصی که زمین را اقطاع می گرفت، در کنار استفاده از سود و منافع آنجا، موظف بود به حکومت مالیات بدهد.

شعر فارسی در زمان کدام سلسله به اوج خود رسید؟

الف) سامانیان      ب) آل بویه      ج) غزنویان \*      د) سلجوقیان

**نکته:** در عصر غزنوی شعر فارسی به اوج خود رسید. فردوسی سرودن **شاهنامه** را در این عصر به پایان رساند. تاریخ **بیهقی** که شاهکار نثر فارسی محسوب می شود، محصول این دوران است.

هنر و معماری در دوره سلجوقیان چه ویژگی هایی داشت؟

هنر اسلامی در دوران سلجوقیان پیشرفت چشمگیری پیدا کرد. به دلیل توسعه شهرنشینی، گسترش قلمرو، رشد اقتصادی و حمایت دولتمردان آثار و بناهایی از آن زمان به یادگار مانده است. ساخت بناهای زیبا، فلزکاری و پدید آمدن آثار فلزی، سفالگری و کاشی کاری از میراث با ارزش این دوران می باشند.

مسجد جمعه اصفهان از آثار معماری کدام دوره است؟

الف) سلجوقیان \*      ب) صفویان      ج) آل بویه      د) خوارزمشاهیان